

Ulkoasiainvaliokunta

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2015

JOHDANTO

Vireilletulo

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2015 (K 5/2016 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja Aila Paloniemi
- jäsen Ilkka Kanerva
- kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlander

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin toiminta perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen, joka korostaa poliittis-sotilaallisen turvallisuuden lisäksi demokratian ja ihmisoikeuksien sekä taloudellisten ja ympäristökysymysten merkitystä turvallisuuden kokonaisuudessa. Etyjin sitoumuksista keskeisiä ovat Helsingin päätösasiakirja ja siinä vahvistetut periaatteet sekä kylmän sodan päättymisvaiheessa hyväksytyt Pariisin peruskirja ja inhimillisen ulottuvuuden sitoumukset.

Etyjin keskeisiä periaatteita, joihin Euroopan turvallisuusrakenne nojautuu, ovat valtioiden alueellisen koskemattomuuden ja suvereniteetin kunnioittaminen. Periaatteisiin sisältyy myös jokaisen valtion oikeus päättää itse esimerkiksi liittymisestä kansainvälisiin sopimuksiin tai järjestöihin. Nämä periaatteet ovat aivan yhtä tärkeitä nyt kuin ne olivat niistä sovittaessa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssissa Helsingissä vuonna 1975.

Venäjän toiminta Ukrainan kriisissä on vakava takaisku Etyjin edustamalle yhteistyövaraisen turvallisuuden mallille. Ukrainan kriisin yhteydessä Etyj on toisaalta osoittanut tarpeellisuutensa. Valiokunta katsoo, että jännittyneessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa Etyj tarjoaa edelleen tarpeellisen kehyksen Euroopan vakauden ja turvallisuuden vahvistamiseen tähtäävälle toiminnalle.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2016 vp

Ukrainan kriisi oli kertomusvuoden aikana vahvasti esillä parlamentaarisen yleiskokouksen kaikissa kokouksissa ja yleiskokouksen puheenjohtajaksi heinäkuussa 2014 valitun kansanedustaja Ilkka Kanervan toiminnassa. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että yleiskokouksen päätöstä valita Kanerva toiselle yksivuotiselle puheenjohtajatoimikaudelle heinäkuussa 2015 voidaan pitää tunnustuksena paitsi Kanervan työlle Ukrainan kriisiin liittyen myös hänen pyrkimyksilleen selkiyttää parlamentaarisen yleiskokouksen toimintatapoja.

Suomi järjesti yleiskokouksen kertomusvuoden täysistunnon Helsingissä 6.—9. heinäkuuta. Viitaten Suomen päätökseen olla myöntämättä maahantulolupaa niille Venäjän valtuuskunnan jäsenille, jotka olivat Euroopan unionin matkustuskieltolistalla, puheenjohtaja Kanerva oli myöhemmin syksyllä kirjeitse yhteydessä EU:n korkea edustaja Mogheriniin pyytäen tätä edistämään sellaista tulkintaa sanktiosäännöistä, joka ei tulevaisuudessa vaaranna parlamentaarista vuoropuhelua. Vastauksessaan Mogherini ilmoitti, että jokainen EU-jäsenmaa voi itsenäisesti tulkita sanktiosäännöt koskien maahantuloa ja että kysymys ei näin ollen kuulu EU-instituutioiden toimivaltaan. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että vuoropuhelua venäläisparlamentaarikkojen ja muiden tahojen kanssa voidaan jatkaa rakentavien ratkaisujen löytämiseksi Venäjän ja länsimaiden lukkiutuneiden suhteiden parantamiseksi.

Valiokunta on aikaisemmissa Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan kertomuksista laadituissa mietinnöissään kiinnittänyt huomiota Etyjin vaalitarkkailun merkitykseen sekä yleiskokouksen ja vaalitarkkailua toimeenpanevan ODHIR:in jännittyneisiin suhteisiin. Valiokunta pitää myönteisenä, että vuoden 2015 kertomukseen on sisällytetty yleiskokouksen ja ODHIR:in yhteistyötä tarkasteleva osio, jonka perusteella on mahdollista päätellä yhteistyön parantuneen. Valiokunta painottaa edelleen aikaisemman kantansa (UaVM 2/2015 vp) mukaisesti Etyjin ja Euroopan neuvoston yhteistyön merkitystä vaalitarkkailussa, jottei syntyisi perustavaa laatua olevaa erimielisyyttä siitä, miten hyvin vaaleissa on noudatettu oikeusvaltioperiaatetta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 5/2016 vp johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 24.5.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Antti Kaikkonen kesk

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2016 vp

varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Susanna Huovinen sd
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Jaana Pelkonen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen